

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

ZAMONAVIY ILM-FAN VA TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

Google Scholar zenodo Open AIRE

+998335668868

<https://innoworld.net>

2026

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2026-YIL № 5-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2026

Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni rivojlantirish yo'llari**Toshpulatov Bobur Rasul o'g'li**

Termiz Davlat Pedagogika instituti o'qituvchisi.

Boboaliyeva Mohinur Baxtiyor qizi**Shodiyeva Mehribon Xolnazar qizi**

Termiz Davlat Pedagogika instituti talabalari

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni rivojlantirishning dolzarb masalalari, asosiy yo'nalishlari va samarali mexanizmlari tahlil qilinadi. Xususan, elektron tijorat, raqamli marketing, bulutli texnologiyalar, sun'iy intellekt hamda raqamli to'lov tizimlarining kichik biznes faoliyatiga ta'siri yoritib beriladi. Shuningdek, kichik biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlashda davlat siyosati, innovatsion yondashuvlar va infratuzilmaning ahamiyati ko'rib chiqiladi. Maqolada raqamli transformatsiya jarayonida yuzaga kelayotgan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ham tahlil qilinib, amaliy taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, kichik biznes, elektron tijorat, raqamli marketing, sun'iy intellekt, bulutli texnologiyalar, raqamli to'lov tizimlari, innovatsiya, startap, iqtisodiy o'sish, tadbirkorlik, kiberxavfsizlik, IT infratuzilma, fintech, global bozorlar.

Kirish. Bugungi globallashuv va texnologik taraqqiyot davrida iqtisodiyotning barcha sohalari tubdan o'zgarib bormoqda. Ayniqsa, raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi natijasida an'anaviy iqtisodiy tizim o'rnini bosqichma-bosqich raqamli iqtisodiyot egallamoqda. Raqamli iqtisodiyot — bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida faoliyat yurituvchi, ma'lumotlar va raqamli platformalar orqali qiymat yaratiladigan yangi iqtisodiy modeldir. Ushbu jarayon nafaqat yirik korxonalar, balki kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Kichik biznes iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, u aholini ish bilan ta'minlash, bozorni tovar va xizmatlar bilan to'ldirish, raqobat muhitini shakllantirish hamda innovatsiyalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli, kichik biznesni rivojlantirish har qanday davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida esa bu jarayon yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda, chunki yangi texnologiyalar kichik biznes uchun keng imkoniyatlar bilan birga yangi talab va chaqiriqlarni ham yuzaga keltirmoqda.

Mazkur mavzuning dolzarbliigi shundaki, raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni samarali rivojlantirish orqali mamlakat iqtisodiy o'sishini ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratish va xalqaro bozorlarda raqobatbardoshlikni oshirish mumkin. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya jarayonida kichik biznes subyektlarining moslashuvchanligi, innovatsion yondashuvi va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish darajasi muhim omil hisoblanadi.

Kirish. Hozirgi globallashuv sharoitida iqtisodiy o'sish har bir hudud va mamlakatning barqaror rivojlanishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Iqtisodiy o'sish darajasini aniqlash, unga ta'sir etuvchi omillarni o'rganish va ularning

ta'sir darajasini baholash iqtisodiy siyosatni samarali yuritishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, iqtisodiy jarayonlarni ilmiy asosda tahlil qilishda zamonaviy Ekonometrika usullaridan keng foydalanilmoqda.

Ayniqsa, bir nechta omillar ta'sirini bir vaqtning o'zida baholash imkonini beruvchi ko'p omilli regressiya modeli iqtisodiy tadqiqotlarda samarali vosita hisoblanadi. Ushbu model yordamida natijaviy ko'rsatkichga turli iqtisodiy omillarning ta'siri miqdoriy jihatdan aniqlanadi hamda ularning ahamiyati baholanadi. Modelni baholashda keng qo'llaniladigan Eng kichik kvadratlar usuli kuzatilgan va nazariy qiymatlar orasidagi farqlarni minimallashtirish orqali eng maqbul natijani beradi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi — Surxondaryo viloyatining 2010–2025 yillardagi statistik ma'lumotlari asosida iqtisodiy o'sishga ta'sir etuvchi asosiy omillarni aniqlash va ularni ko'p omilli regressiya modeli yordamida baholashdan iborat. Tadqiqotda sanoat rivoji, asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlar hamda kapital investitsiyalar kabi omillar tanlab olinib, ularning iqtisodiy o'sishga ta'siri tahlil qilinadi.

Btadqiqot natijalari hududiy iqtisodiy rivojlanishni chuqurroq tushunish, iqtisodiy siyosatni takomillashtirish hamda kelgusida iqtisodiy jarayonlarni prognozlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili. Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni rivojlantirish yo'llari tahlili olimlar izlanishlarida o'z aksini topmoqda. Xususan, viloyatdagi uy-joy qurilish korxonlarining statistik tahlilini Q.T. Ibragimov[1] izlanishlarida, hududdagi qurilish matreallarining rivojlanish tendensiyalarini B. E. To'rayev [2], viloyatda meva sabzavot yetishtirishni O. A. Jo'rayev [3], viloyatdagi Surxondaryo viloyatida 2010-2024 yillardagi yalpi hududiy mahsulotining statistik tahlili Ismoilov D.I [4] izlanishlar olib borishgan. Yuqoridagi izlanishlarda ma'lum tarmoqning statistik tahlilini kuzatish mumkin. Mazkur maqolada esa viloyat yapli hududiy mahsulotlarining umumiy statistik tahlili qilindi.

Tadqiqot usuli. Mazkur maqolani yozishda kuzatish, statistik tahlil va taqqoslash usullaridan keng foydalanilgan.

Tahlil va natijalari. Raqamli iqtisodiyot bugungi kunda jahon iqtisodiyotining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, internet tarmog'ining kengayishi, mobil qurilmalar va raqamli platformalarning ommalashuvi natijasida iqtisodiy faoliyatning deyarli barcha sohalari tubdan o'zgarib bormoqda. Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari uchun raqamli iqtisodiyot yangi imkoniyatlar, yangi bozorlar va yangi biznes modellarini taqdim etmoqda. Shu bilan birga, bu jarayon yangi muammolar va chaqiriqlarni ham yuzaga keltirmoqda.

Kichik biznes iqtisodiyotning eng muhim tarkibiy qismi bo'lib, u ish o'rinlarini yaratish, innovatsiyalarni joriy etish, raqobat muhitini shakllantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni rivojlantirish masalasi yanada dolzarb ahamiyat kasb etadi, chunki bu soha orqali mamlakatlar global iqtisodiy tizimga integratsiyalashadi, eksport salohiyati oshadi va aholi daromadlari ko'payadi.

Avvalo, raqamli iqtisodiyot tushunchasiga to'xtalib o'tish lozim. Raqamli iqtisodiyot — bu iqtisodiy faoliyatning axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida tashkil etilishi, ma'lumotlar asosiy resurs sifatida ishlatilishi va raqamli platformalar orqali qiymat yaratilishi bilan tavsiflanadi. Bu jarayonda elektron tijorat, raqamli to'lov

tizimlari, bulutli texnologiyalar, sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (big data) va blokcheyn kabi texnologiyalar muhim o'rin tutadi.

Kichik biznes uchun raqamli iqtisodiyotning eng muhim afzalliklaridan biri — bu kirish to'siqlarining kamayishidir. Ilgari katta kapital, ishlab chiqarish quvvatlari va keng savdo tarmoqlariga ega bo'lish talab etilgan bo'lsa, bugungi kunda kichik tadbirkor ham internet orqali global bozorlarga chiqish imkoniyatiga ega. Masalan, ijtimoiy tarmoqlar, onlayn savdo platformalari va marketplace'lar orqali mahsulot va xizmatlarni keng auditoriyaga taklif qilish mumkin.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni rivojlantirishning asosiy yo'llaridan biri — bu elektron tijoratni rivojlantirishdir. Elektron tijorat kichik biznesga an'anaviy savdo tizimlaridan farqli o'laroq, xarajatlarni kamaytirish, logistika jarayonlarini optimallashtirish va mijozlar bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqani yo'lga qo'yish imkonini beradi. Onlayn do'konlar, mobil ilovalar va ijtimoiy tarmoqlar orqali savdo qilish tadbirkorlarga tezkor va samarali faoliyat yuritish imkonini yaratadi.

Bundan tashqari, raqamli marketing vositalari kichik biznes uchun juda muhim ahamiyatga ega. An'anaviy reklama usullari ko'p xarajat talab qilsa, raqamli marketing orqali kam mablag' evaziga keng auditoriyani qamrab olish mumkin. SEO (qidiruv tizimlarini optimallashtirish), SMM (ijtimoiy tarmoqlarda marketing), kontekstli reklama va email marketing kabi vositalar yordamida mahsulot va xizmatlarni samarali targ'ib qilish mumkin. Bu esa kichik biznesning raqobatbardoshligini oshiradi.

Raqamli to'lov tizimlarining rivojlanishi ham kichik biznes uchun muhim omillardan biridir. Naqd pulsiz hisob-kitoblar, mobil to'lovlar, QR-kod orqali to'lovlar va internet-banking xizmatlari savdo jarayonlarini soddalashtiradi va tezlashtiradi. Bu esa mijozlar uchun qulaylik yaratib, sotuv hajmining oshishiga olib keladi. Shuningdek, moliyaviy operatsiyalarning shaffofligi oshadi, bu esa biznesni boshqarishni yengillashtiradi.

Kichik biznesni rivojlantirishda raqamli platformalarning roli ham katta. Masalan, freelance platformalar, xizmat ko'rsatish platformalari va logistika xizmatlari kichik tadbirkorlarga o'z faoliyatini kengaytirish imkonini beradi. Shu orqali ular yangi mijozlarga ega bo'lishi va xizmat turlarini diversifikatsiya qilishi mumkin.

Bulutli texnologiyalar (cloud computing) kichik biznes uchun yana bir muhim vositadir. Bu texnologiyalar yordamida tadbirkorlar katta xarajatsiz zamonaviy IT infratuzilmadan foydalanishi mumkin. Ma'lumotlarni saqlash, dasturlarni boshqarish va biznes jarayonlarini avtomatlashtirish bulutli xizmatlar orqali amalga oshiriladi. Bu esa samaradorlikni oshiradi va operatsion xarajatlarni kamaytiradi.

Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar texnologiyalari ham kichik biznes uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Masalan, mijozlar xulq-atvorini tahlil qilish, talabni prognozlash, marketing strategiyalarini optimallashtirish va xizmat sifatini yaxshilashda bu texnologiyalar muhim rol o'ynaydi. Kichik bizneslar uchun bu texnologiyalarni joriy etish orqali ular katta kompaniyalar bilan raqobatlasha oladi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni rivojlantirish uchun davlatning roli ham muhim ahamiyatga ega. Hukumat tomonidan yaratiladigan qulay biznes muhiti, soliq imtiyozlari, subsidiyalar va grantlar kichik biznesni qo'llab-quvvatlaydi. Shuningdek, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, internet tezligini oshirish va axborot xavfsizligini ta'minlash ham muhim vazifalardan biridir.

Kadrlar masalasi ham dolzarbdir. Raqamli iqtisodiyot sharoitida malakali mutaxassislar yetishmasligi kichik biznes rivojiga to'sqinlik qilishi mumkin. Shu sababli,

ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, IT ko'nikmalarni rivojlantirish va tadbirkorlik kompetensiyalarini oshirish zarur. Treninglar, onlayn kurslar va amaliy dasturlar orqali tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash muhim hisoblanadi.

Shu bilan birga, raqamli xavfsizlik masalasi ham e'tibordan chetda qolmasligi kerak. Kiberxavfsizlikni ta'minlash, ma'lumotlarni himoya qilish va firibgarlikning oldini olish kichik biznes uchun muhim vazifalardan biridir. Bu borada zamonaviy xavfsizlik tizimlarini joriy etish va xodimlarni o'qitish zarur.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni rivojlantirishda innovatsiyalar muhim o'rin tutadi. Yangi g'oyalar, startaplar va innovatsion loyihalar orqali kichik biznes o'z faoliyatini kengaytirishi va yangi bozorlarni egallashi mumkin. Inkubatsiya markazlari, texnoparklar va innovatsion fondlar bu jarayonda muhim rol o'ynaydi.

Global tajriba shuni ko'rsatadiki, raqamli iqtisodiyot kichik biznes uchun ulkan imkoniyatlar yaratadi. Masalan, rivojlangan davlatlarda kichik bizneslar raqamli platformalar orqali eksportni kengaytirib, xalqaro bozorlarga chiqmoqda. Bu esa ularning daromadlarini oshirib, iqtisodiy o'sishga hissa qo'shmoqda.

O'zbekiston sharoitida ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Elektron hukumat tizimi, raqamli xizmatlar, fintech sohasining rivojlanishi va IT-parklarning tashkil etilishi kichik biznes uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Shu bilan birga, hududlar o'rtasidagi raqamli tafovutni kamaytirish, internet infratuzilmasini yaxshilash va tadbirkorlarni raqamli texnologiyalarga jalb etish muhim vazifa bo'lib qolmoqda.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznesni rivojlantirish ko'p qirrali va kompleks jarayon hisoblanadi. Bu jarayonda texnologik innovatsiyalar, davlat siyosati, ta'lim tizimi va tadbirkorlarning o'zi muhim rol o'ynaydi. Raqamli texnologiyalarni samarali joriy etish orqali kichik bizneslar o'z faoliyatini kengaytirishi, raqobatbardoshligini oshirishi va global iqtisodiy tizimda munosib o'rin egallashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

6. Ibragimov. Q. T. ECONOMIC-STATISTICAL ANALYSIS OF ACTIVE CONSTRUCTION ENTERPRISES IN SURKHANDARYA REGION Journal of Management Value & Ethics (A quarterly Publication of GMA) April special issue. 23 Vol. 13 No.02 SJIF 8.001&GIF 0.626 ISSN-2249-9512 Journal of Management Value & Ethics.
7. B.E. Turayev. Surxondaryo viloyati yalpi hududiy mahsuloti tarkibida qurilish ishlari ulushining korrelyatsion-regression tahlili. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 6, noyabr-dekabr, 2021-yil - 215-224-betlar.
8. O.A.Jo'rayev. Meva – sabzavot ishlab chiqarish samaradorligini statistik tadqiq etish. Xorazm ma'mun akademiyasi axborotnomasi – 3/2,2023. 73-79.
9. Ismoilov D.I. Surxondaryo viloyatida 2010-2024 yillardagi yalpi hududiy mahsulotining statistik tahlili. "Mintaqani ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning dolzarb masalalaril mavzusida" Respublika ilmiy-amaliy anjumani.2025.-372-377
10. Ismoilov Davronbek Ilxomjon o'g'li, Econometric Modeling of Factors Affecting Regional Gross Product (Based on Data for 2010–2025), American Journal of Economics and Business Management. -297-302, 2026-yil.

